

SENDİKALAR ILO'YU DEVREYE SOKMALI

Aydınlık Gazetesi, 11 Şubat 2020

Yıldırım Koç

Türkiye tarafından onaylanmış ve Anayasamızın emredici hükmü gereği doğrudan uygulanırlık kazandırılmış olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri, bir sendikanın Çalışma Bakanlığı'ndan yetki almadan toplu iş sözleşmesi imzalamasına olanak tanımaktadır.

Son yıllarda bu hakkın iki işyerinde uygulandığını biliyoruz.

Sosyal-İş Sendikası ile Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi arasında imzalanan ve 1.1.2014-31.12.2016 tarihleri arasında yürürlükte kalan toplu iş sözleşmesi, yetki alınmadan sonuçlandırıldı. Bu toplu iş sözleşmesinin 3/B maddesinde şöyle deniyordu: "Bu toplu iş sözleşmesi; Uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile güvence altına alınmış olan örgütlenme, özgür toplu pazarlık ve sözleşme hakkı ile grev hakkını çalışanların en temel insan hakkı olarak kabul ederek çalışma yaşamının demokratikleşmesine katkıda bulunmayı, bu amaçla ILO Sözleşmelerini asgari standart olarak kabul ederek bu sözleşmedeki düzenlemeleri çalışanların lehine gözetip geliştirmeyi amaçlamaktadır."

Deriteks Sendikası da 2014 yılında 450 işçinin çalıştığı ETF Tekstil işyerinde Çalışma Bakanlığı'ndan yetki almadan toplu iş sözleşmesi imzaladı. (Aydınlık, 26.12.2014)

YETKİ VEREN BİRİM BAĞIMSIZ OLMALIDIR

Türkiye'de sendikal örgütlenmenin önündeki en önemli engellerden biri, sendikaların temsil ettikleri işçiler adına toplu iş sözleşmesi imzalayabilmesi için Çalışma Bakanlığı'ndan yetki almak zorunda olmasıdır.

Bu konuda Türkiye'yi bağlayan ILO yetkili organ kararları vardır.

Türkiye'nin 1932 yılından beri üyesi bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü Yönetim Kurulu'nun Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi vardır. Bu komite, Yönetim Kurulu üyeleri arasından belirlenen 3 işçi, 3 işveren ve 3 hükümet temsilcisinden oluşur. Bu komite, sendikal hak ihlalleri konusunda kendisine iletilen şikayet başvurularını inceler ve oybirliğiyle karara bağlar.

Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi'nin kararları, ILO Yönetim Kurulu tarafından da oybirliğiyle kabul edilir ve ILO Resmi Gazetesi'nde yayımlanır.

Bu kararlar, ILO Sözleşmelerinin tamamlayıcısı birinci dereceden içtihatlardır ve Sözleşmeleri onaylamış bulunan ülkeler açısından bağlayıcıdır. Türkiye gibi ILO Sözleşmelerinin doğrudan uygulanırlığını kabul etmiş ülkeler açısından da, uygulanması zorunlu düzenlemelerdir.

Bu kararların özetleri, ILO tarafından kitap halinde yayımlanır. Bu yayımın 6. genişletilmiş baskısı 2018 yılında yapıldı: International Labour Office, **Freedom of Association, Compilation of Decisions of the Committee on Freedom of Association**, 6th edition, Geneva, 2018.

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ KOMİTESİ KARARLARI

Bu yayında yer alan Komite kararları arasında, sendikaların toplu iş sözleşmesi açısından yetkilendirilmesinde görevli kurumun bağımsız bir birim olması gerektiği belirtilmektedir.

533 no.lu paragrafta yer alan kararda, bir sendikanın temsil niteliğinin değerlendirilmesi ve teyid edilmesinin bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından yapılması gerektiği belirtilmektedir.

1374 no.lu paragrafta yer alan kararda, bir örgütün toplu iş sözleşmesi imzalamada tek yetkili olarak belirlenmesinde iki kıstasın uygulanması gerektiği belirtilmektedir. Bunlar, temsiliyet ve bağımsızlıktır. Hangi örgütlerin bu kriterleri yerine getirdiğinin belirlenmesi, bağımsızlık ve objektiflik konusunda her türlü güvenceyi verebilen bir organ tarafından yapılmalıdır.

1379 no.lu paragrafta yer alan kararda, bir işyerinde yetkili sendikanın belirlenmesinde, bu yetkilendirme işinin bağımsız bir organ tarafından gerçekleştirilmesi, temsil yetkisi verilecek örgütlerin söz konusu birimdeki ücretlilerin çoğunluk oyuyla belirlenmesi, yeterli sayıda oy alamayan

örgütün belirli bir süre sonra yeniden seçim talep edebilmesi, yetkilendirilen örgüt dışındaki bir örgütün genellikle 12 ay olan belirli bir süre sonra yeni bir seçim talep edebilmesi koşulları aranmaktadır.

İşçi sendikaları konfederasyonları veya sendikaları, Türkiye’de toplu sözleşme yetkisi verilmesinin bağımsız bir organ tarafından değil de Çalışma Bakanlığı tarafından gerçekleştirildiğini, yukarıda belirtilen ILO yetkili organ kararları ışığında ve ILO Anayasasının 24. maddesi kapsamındaki prosedür uyarınca ILO’ya bildirirlerse, ILO Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi’nin vereceği lehte kararlarla, özellikle yeni örgütlenen işyerlerinde bazen yıllar süren yetki sürecini, sendikal hakların kullanımının önünde bir engel olmaktan çıkarabilir.